mavi nota

AYLIK MÜZİK VE SANAT DERGİSİ • YIL: 1 • ŞUBAT 1993 10.000 TL.

SAYI 2

BU SAYIDA:

- gündoğdu sanımer
- nurhayat sudantüten
- emel burçin özgüneş
- a. adnan saygun (mavi nota)
- m. semih baylan
- osman razi aksu
- robert schumann
- ayşe gül civaoğlu
- m.özer civaoğlu

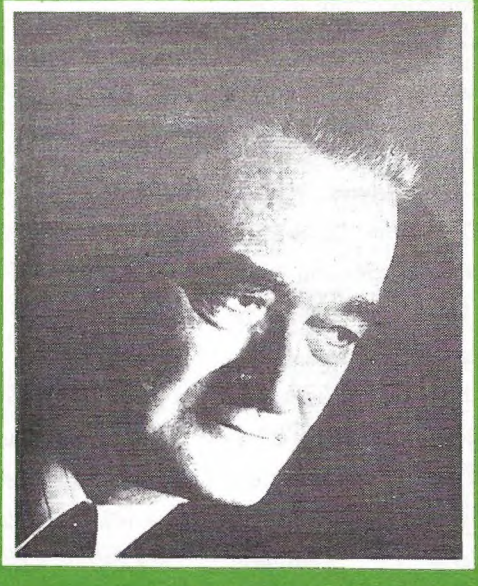

Mavi Nota'dan

● Şubat sayımızla, siz değerli okurlarımızla birlikte olmaktan kıvançlıyız. İlk sayımızla birlikte dergimiz **MAVİ NOTA**'nın adını beğeniyle duyuran dostlarımızla nice sayılar, nice yıllar birlikte olmak en büyük dileğimizdir. **MAVİ NOTA**'nın daha nice sayılara ulaşması için tüm abonelerimizin desteğini istiyor, onların en az bir dostunu dergimize okur olarak kazandırmalarını diliyoruz. Müzik ağırlıklı bir dergi olmanın sorumluluğu ve bilinciyle çizgimizden bir şey kaybetmeden sizlere her ay dopdolu bir müzik dergisi sunmanın mutluluğunu yaşayacağız.

● **Uğur Mumcu**'yu öldürdüler. Başımız sağ olsun. Düşünceleri sonsuza değin yaşayacaktır. O'nu saygıyla anıyoruz.

● Dergimizin Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı arkadaşımız **Hülya Özmen**, uzun bir süredir bizlerden uzakta. Değerli arkadaşımıza Trabzon'dan özlem duygularımızla, selâm ve sevgilerimizi gönderiyoruz.

● Daha çok sinemadan tanıdığımız **Kartal Tibet**, İrlanda'lı yazar **Sean O'Casey**'in **"Silahşörün Gölgesi"** adlı oyununu Trabzon Devlet Tiyatrosunda sahneye koymak üzere Trabzon'a geldi. İrlanda'nın bağımsızlık savaşımı sırasında gerçek kahramanlıkla göstermelik kahramanlığın gerçekçi bir uslüpla işlendiği oyun Mart ayı içinde tiyatro severlerin karşısına çıkacak.

● Trabzon'lu araştırmacı - yazar **Cumhur Odabaşoğlu**'nu 20 Ocak 1993 günü yitirmenin üzün-tüsünü yaşıyoruz. Araştırmacı - yazarlığıyla uzun yıllar Trabzon'a hizmet etmiş **Cumhur Odabaşoğ-lu**'nu saygıyla anıyoruz.

● Trabzon Devlet Tiyatrosu Hüseyin Kazaz Kültür Merkezinde Güney Afrikalı üç yazarın kaleme aldığı **"Ada"** adlı oyunu Şubat ayından itibaren sahnelemeye başlayacak. Baskı rejimleri karşısında insanın özgürlük çaba ve direnişini işleyen oyunu **Yücel Erten** dilimize çevirdi, **Ali Ersin Yenar** yönetti.

● Şubat ayında yitirdiğimiz büyük sanatçılarımızdan birkaçının adını vererek kendilerini saygıyla anıyoruz. Müzik sanatımıza çok yönlü katkıları olan, **Muhlis Sabahaddin Ezgi** (15.2.1947), **Kaptanizâde Ali Rıza Bey** (15.2.1934) İstiklâl Marşımızın bestecisi **Osman Zeki Üngör** (28.2.1958), **Ahmed Mükerrem Akıncı** (16.2.1940), **Sadettin Kaynak** (3.2.1961), **Cevdet Çağla** (22.2.1988), **Selahattin Pınar** (6.2.1960), **Emin Ongan** (2.2.1985), **Muzaffer İlkar** (22.2.1987), **Kirkor Çulhayan** (28.2.1938) ve daha nice sanatçılarımız, Şubat ayının yitirdiğimiz değerleri. Bu sanatçılarımızın, bu güzel insanların anıları sonsuza değin yaşayacaktır.

● Dergimiz Sanat Danışmalarından, **Tanburi Suat Kurtuldu** yönetimindeki **Trabzon Türk Sanat Musıkisi Korusu Derneği, Bahar Konserleri** adı altında bir program hazırlamaktadır. Programda klasik musikimizin seçkin eserlerine yer verilmektedir.

● Dramaturg arkadaşımız **Selahattin Gündoğdu**, dergimizin sanat danışmanlığını üstlenerek dergimiz ailesine katıldı. Kendi ilgi alanı olan sanat dalında dergimize katkıda bulunacak olan arkadaşımızı aramızda görmek bizleri mutlu kıldı.

● Trabzon'un yazın yaşamında önemli yeri olan **Olcay Matbaası** yeniden açıldı. Sahibi **Mete Eyüboğlu**'nun ölümü üzerine 1988 yılında faaliyetini durduran matbaa, 19.1.1993 günü **İsmet Eyüboğlu** tarafından açıldı. Kurtuluş Savaşı ve sonraki yıllarda Trabzon'un yazın yaşamında önemli bir yeri olan **Olcay Matbaası,** bilindiği üzeri **1901** yılında kurulmuştu.

● Dergimizin sanat danışmanlarından **Selahattin Gündoğdu**'nun, **Bedri Rahmi Eyüboğlu**'nun şiirlerinden derlediği **"Bir Meyva Büyür İçimde"** adlı müzikli kurgusunu Mart sayımızdan itibaren bölümler halinde yayımlamaya başlıyoruz. Göstereceğiniz ilgiyi arkadaşımızın emeğine saygı olarak değerlendiriyoruz.

● **TemelŞükrü Doğru** hocamızı kaybettik. (3.2.1993) Başımız sağ olsun.

● Her ay siz okurlarımıza, **Mavi Nota**'yı yaşatan abonelerimize ve dostlarımıza bir dergi sunmanın sevincini, mutluluğunu yaşıyoruz. Sanatın ve sanatçının emeğini değerlendirmek, insan yüreğini dolduran nice güzelliklerle yaşamın erdemini duymak. Sağlıklar, esenlikler, mutluluklar. Mart sayımızda buluşmak dileğiyle... ●

Şahane gözler

● Gündoğdu SANIMER

"On Kasım'larda Atatürk'ün sevdiği şarkıları çalıp söylemek gelenek oldu. Bunlar arasında, benim de sevdiğim "Şahane gözler" adındaki Eviç türkü, hemen her seferinde yer almaktadır. "Rumeli Türküleri" arkasında anılan bu sofyan türküyü, sanırım benim gibi seven daha pek çok kişi vardır.

Bu yıl, Kasım ayının onunda, yine karşılaştım "Şahane Gözler"le... Koltuğuma gömülüp gözlerimi kapadım. Engin bir coşku ve derin bir haz içinde dinlemeğe başladım. Şahane gözler şahane / Hüsnüne yoktur bahane / Süleyman olsam cihane (Efendim) / Gönül eğlenmez asla... Birinci kuple, kazasız belâsız sona erdi. Okuyan kimdi, şu anda anımsayamıyorum ama ne güzel okumuştu... Sıra ikinci kupleye geldi. Uçan kuşlar kebap olsa / Akan sular şarap olsa / Çalan sazlar rebap olsa (Efendim) / Gönül eğlenmez asla... Ne diyor bu yahu? Bu "Çalan sazlar rebap olsa" sözü de nereden çıktı? Bunun aslı "Meyhaneler mesken olsa" olmayacak mıydı? Belki ben yanıldım diye, kalktım kitapları karıştırdım. Evet yanılmamışım, doğrusu: "Meyhaneler mesken olsa" şeklinde...

Demek ki, değiştirmişler o dizeyi. İyi ama eskisinin ne günahı vardı, diye düşünmeğe başladım. Atatürk'ün sevdiği eski bir Rumeli türküsünün aslına tahammül edemeyen zihniyet nasıl bir zihniyetti? Ne zaman değiştirmişlerdi de benim haberim olmamıştı. Yoksa daha önceleri de dinlemiştim de, bu ikinci kuplenin miyanını kaçırmış mıydım? Başlangıçtaki düş kırıklığım giderek öfkeye dönüşüyordu. Ne demek ülen, "Çalan sazlar rebap olsa" ha... Rebap zaten bir sazın adı olduğuna göre, bu değişikliği yapan her kim ise, salağın biri olmalı. Neden mi? Yahu adam, sonunda bütün bunlar benim gönlümü eğlendiremez anlamında bir dizeye bağlamış tüm anlamı. Tüm uçan kuşlar rebap, tüm akan sular şarap, hatta meyhaneler de mesken olsa nafile demeğe getiriyor türkünün aslında. Sen buradan bir dizeyi çıkaracaksın, vezin ve kafiye tutuyor diye saçma sapan bir söz koyacaksın. Sonra da yaptığın değişikliğin, o güzelim türkünün anlamına ne kadar ters geldiğinin farkına bile varmayacaksın. Bu ne sorumsuzluktur...

Anlaşılan, "Meyhane" sözcüğü yasaklanmak istenmiş. Bari be adam, "Gül bahçesi mesken olsa" diye bir dize uydursaydın ya... Aman yanlış anlaşılmasın. Hiç bir sanat yapıtının bir harfinin bile değiştirilmesine gönlüm razı değil. Hem sonra, böyle bir hakkı olduğunu hangi aklı başında kişi düşünebilir. Canım ne olacak, topu topu bir şarkı sözü... Değiştir gitsin diye düşünülmüş zahir. Öyle ya, bir zamanlar Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Otuzbeş yaş" adlı şiirini de buna benzer bir mantıkla değiştirip sunmamış mıydı bir hafif müzik sanatçısı?.. Koca şâir'in yapıtını değiştirdiklerine göre, kime ait olduğu belirsiz bir türkünün sözlerini ne diye değiştiremesinler ki...

Atatürk sağ olsaydı, sevdiği bu türkünün değiştirilmesine razı olur muydu acaba? Hiç sanmıyorum. Porno filimlerin televizyonlarda, hiç bir yasaklamaya tabi tutulmadan halka ulaştırıldığı bir ülkede, bir "Meyhane" sözcüğü mü günahkâr bulunuyor, hayret doğrusu.

Şeytan insanın aklına neler getirmiyor ki... Şeyhülislâm Yahya Efendi'nin bir dörtlüğü var. Şimdi gelin onu okuyalım isterseniz.

"Sun sagarı sakî bana mestane desünler

Uslanmadı gitti gör o divane desünler

Peymanesini her gişi doldurmada bunda

Şimden geru bu meclise meyhane desünler."

Şimdi bu dörtlüğü radyodan nasıl okuyacağız? Hadi bakalım bir aklı evvel bulun da değiştirin bu şiiri...

Olmuyor efendiler olmuyor. Bir sanat yapıtının aslına uygun olarak korunması gerekir. Sizin güya düzeltmek amacıyla yaptığınız işler, bu çağda artık ayıp olmaktan da öte, terbiyesizliktir. Sanat eserine yönelmiş kirli bakışlarınızı çekin de, rahat rahat seyredelim "Şahane gözler"i...●

Mozart

● Nurhayat SUDANTÜTEN

"Ne tuhaf bir insandın sen Mozart"

MANNHEİM, ARALIK 1777

Babam bugün Mozart adında bir beyi bize davet etti. 21 yaşında ki bu genç bir konser turnesindeymiş. Piyanoyu öyle bir çalışı vardı ki annemle ben hayretler içinde kaldık, doğarken piyanoyla dün-yaya gelmişti sanki. Top gibi burnu ve hantal yüzüyle pek güzel sayılmazdı. Ama çok espirili ve eğlenceliydi. Kızkardeşim **Aloysia**, sekiz yaşından beri bütün Avrupa'yı dolaşan bu genç adamın başarılı konserlerinden sitayişle söz ediyordu. Seyahatlerinde Prenslere ve krallara bile konser vermiş. Mutlaka aşık olmalı **Aloysia, Amadeus** denilen bu adama.

ŞUBAT 1778

Wolfgang artık sık sık bize gelip gidiyor. İyice tutkun göründüğü kız kardeşime arya üstüne aryalar yazıyor. Babamın dahiyane buluşu üzerine artık ailece konser gezilerine çıkıyoruz. Wolfgang besteliyor ve piyano çalıyor. Kızkardeşim ve ben de şarkı söylüyoruz. Gırtlağım şimdiden pes etti. Kızkardeşim benden daha iyi bir şarkıcı.

ŞUBAT SONU 1778

Rüya bitti gezilere paydos. Şu Leopold Mozart, baba Mozart ne biçim adammış meğer. Wolfgang babasının kendisine yazdığı mektubu okudu. Mektupta şöyle yazıyordu: "Bay Weber ve iki kızıyla birlikte konser gezilerine gelirmisin diye sorman beni zıvanadan çıkardı. Sevgili oğlum, böyle korkunç bir şeyi nasıl kabullenebilirsin? Doğru Paris'e git, hem de hiç düşünmeden". İhtiyar adamın tek düşündüğü para ve şöhret.

Ailemiz ona göre yetirence kibar ve asil değil herhalde. Allahtan Wolfgang ailemiz için böylü düşünmüyor.

MART 1778

"Tanrıdan sonra benim için babam gelir" dedi Wolfgang ve inanılacak gibi değil ama, gerçekten Paris'e gitti. Ah şu piyano hokkabazı, baba kuzusu. Baba Mozart oğlunun kafasına iyice girmiş. Giyim kuşam ihtiyaçlarını karşılamak isteyen genç kadınlar, kendilerine büyük paralar kazandıracak genç yeteneklerin peşinden koşuyorlarmış. Baba Mozart'a göre. Mozart acaba buna inandı mı? Zavallı kardeşim.

ARALIK 1779

Aloysia, Viyanada ki Alman operasından primadonnalık için teklif aldı. Ailem sevinç içinde. Zavallı babam onun sahneye çıkışını göremedi. Ani ölümü hepimizi allak bullak etti. Şimde büsbütün koruyucusuz kaldık. Ne yapacağımızı bilmiyoruz. Annem Viyana'da büyük bir ev kiralayıp, yanına bir kiracı daha almayı düşünüyor. Para kazanmak için yapacak tek şey buymuş, diyor annem.

EKİM 1780

Wolfgang'a haksızlık ettim. Doğrusu iyi bir adammış. Paris'de aloysia ile yakından ilgilendi. Mesleğinden yükselmesi için, kardeşime konser aryaları ve lied'ler yazdı durmadan. Kardeşim ondan bir aşk mektubu da aldı sonunda. Okurken renkten renge girdi. Ancak daha sonra kardeşim Joseph Lang adındaki bir tiyatrocu ile evlendi. Wolfgang duyunca kendini yerden yere attı. Babası sevinmiş olmalı.

MAYIS 1781

İşte mutluluğun ta kendisi. Bir süredir bütün aile Viyana'dayiz. Ve Wolfgang birazdan burada olacak. Orkestra da birinci keman olarak epeydir yanında çalıştığı Salzburg başpiskoposu Coloredo'nun isteği üzerine Wolfgang bundan böyle bizimle birlikte oturacak.

Eve neşe geldi. Bazen böyle budalalıklar yapıyor ki, gülmekten kırılıyoruz. Sanırık, Aloysia'nın sadakatsizliğinin acısını çoktan unuttu, şimdi bana kur yapıyor. Doğrusu hoşuma da gidiyor.

TEMMUZ 1781

"Sefil, ahlâksız adam, serseri" diye küfretmiş başpiskopos benim Wolfgang'ıma. Neden de, Wolfgang'ın asil görevinden istifa etmesi. Bugüne kadar kimse cesaret edememiş böyle bir şeye. Başpiskoposun saray nedimi kont Arco'da poposuna bir tekme atıp, kapı önüne koyvermiş Wolfgang'ı.

İşte sonunda özgür ve benim yanımda. Bana iyice tutkun. Peşimden ayrılmıyor. Ya ben? Sanırım ben de onu seviyorum, her geçen gün biraz daha çok. Müziğini seviyorum. Biraz kaba bile olsa, yaptığı şakaları da. Neşeli bir çift oluşturuyoruz. Ulusal Saray Tiyatrosundan müthiş bir beste teklifi aldı. "Belmonte ve Konstanze", ya da diğer adıyla "SARAYDAN KIZ KAÇIRMA".

EYLÜL 1781

Constanza'nın Aryası:

"Ah seviyordum / ve mutluydum Aşk acısını tatmamışdım henüz: / Ona sadakat yemini ettim.

Sevgilime..."

Bu satırları, Wolfgang'ın babasına yazdığı mektubun arka sayfasında okudum. Umurumda değil, babası bunu görünce saçını başını yolar. Artık Wolfgang ve ben hiç ayrılmayacağız.

OCAK 1782

İmparator II.nci Joseph de artık beni ve Mozart'ı tanıyor. Majesteleri evlenmeye karar vermemizden çok memnunmuş, dedi Mozart.

AĞUSTOS 1782

Belmonto'nun aryası:

"Dünyada mümkün görünmeyeni

Aşktır hep birleştirici" Herkese inat, birbirimizi seviyoruz. Sevdiğimiz için de evlendik. Bir tek, kayınpeder Leopold'un bundan haberi yok.

EYLÜL 1782

Hamileyim. "Erkek ve kadın tek vücuttur" diye yazdı Wolfgang babasına. Ne kadar doğru! Ve devam ediyor: "Bütün güzelliği, minicik kara gözleri ve incecik zarif vücudu. Belki espirisi yok, ama eş ve annelik görevlerini mükemmel bir şekilde yapabilecek kadar sağlıklı bir kafası var. Bu da yeter. Göreceğiz bakalım sevgili Wolfer'im.

HAZİRAN 1783

Dünden beri evde üç kişiyiz. Wolfgang etrafımda fır dönüyor. Bütün gece uyumadı ve beni rahatlatmak için hep piyano çaldı.

Sabah saat dörtte annemi, az sonra da ebeyi getirdi. Çok heyecanlıydı. Nasıl de sevindi oğlumuz Raimund doğduğunda. Süt yerine su vermeğe kalkmaz mı bebeğe, ah şu erkekler!

AĞUSTOS 1784

Yine hamileyim. Ama mutlu değilim. İlk çocuğumuz geçtiğimiz Aralık ayında öldü. Üstelik seyahatteydik. Onun yanında bile olamadık. İnşallah ikinci bebeğim yaşar. En büyük arzum bu.

EKİM 1785

Wolfgang yeni operasına çalışıyor. "Figaronun Düğünü". Bir Fransız tiyatro oyunundan uyarlanmış. İmparatorumuz ise, asıl sınıfın imtiyazları eleştiriliyor diye oyunu yasaklamış. Ah çılgın Wolfgang ne şeytanlıklar düşüyorsun yine?

OCAK 1786

Böyle giderse oğlumuz Karli babasız kalacak. Wolfgang'ın baş ve mide ağrılarının nedeni sadece çok çalışması değil. Durmadan içki içiyor ve geceleride hiç uyumuyor. Bana ve Karli'ye aldırdığı bile yok. Hergün bir sürü adam gelip gidiyor, piyano da durmadan oradan oraya taşınıyor.

MAYIS 1786

Mutlu bir gün. İmparator "Figaro'nun Düğünü"nü çok beğen-miş. Şarkıcılar selam için sık sık sahneye çıkmışlar. Mutluluktan ağladım.

KASIM 1786

Bizim küçük Johann henüz bir aylıktı. Bugün öldü. Kollarında ölü bir çocuğu tutmak ne kadar korkunç bir şey. Tanrı neden böyle cezalandırıyor ki bizi?

PRAG, OCAK 1787

Prag olağanüstü bir kent. Burada müziğimizi takdir ediyorlar. Her köşebaşında İnsanlar Figaro'nun Düğününü mırıldanıyor. Resmi kabulleri ve geceleri çok seviyorum. Viyana da bazen çok sıkılıyorum.

HAZİRAN 1787

Babasının ölümünden sonra "neşeli müzik" bestelemek kim ister ki, doğrusuz tatsız geliyor bana bu. Ne biçim insansın sen? Gün olur neşeden yerinde duramazsın, çevrende yüzlerce dost olsun istersin. Sonra birden ağzını bıçak açmaz. Ben senin neyinim? Benimle olmadığın zamanlar ki bu sık sık oluyor, coşkun aşk mektubları yazıyorsun. Viyana'ya geldiğinde de hep dışarlardasın. Piyano öğrencilerinle olan maceralarını şehirde bilmeyen yok.

Yeni bestelediğin müziğe gelince aklımdan çıkmıyor. "Küçük bir gece müziği" Ah Wolfgang ne müthiş adamsın sen!

PRAG, KASIM 1787

"Don Giovanni" büyük bir başarı olacak. Kazandığımız parayı biraz elimizde tutabilecek miyiz acaba? Biliyorum iyi bir ev kadını değilim, evi de çeviremiyorum. Ama senin müsrifliğin daha beter.

VİYANA, ARALIK 1787

Saray bestecisi Wolfgang. Nihayet bir işi ve kocamın.

HAZİRAN 1788

Wolfgang'ın başarıları sürüyor. Operalar, konser geceleri. Artık benimle müzik yapmaya vakti yok. Dördüncü çocuğum Theresia, altı aylık oldu. Tanrım, yeni dogan bebekleri şu korkunç hastalıktan koruyacak neden hiçbir ilaç yok? Gücümün sonuna geldim artık. Bir daha hamile kalmak istemiyorum. Hava değişikliğine ihtiyacım var. Acaba paramız yeter mi? Az kazanmıyoruz ama, Wolfgang har vurup harman savuruyor. Ya da bana öyle geliyor.

HAZİRAN 1789

Wolfgang iki aydan beri seyahatte. Konserlerde. Baden'e dinlenmeye gitmeye karar verdim. Henüz 27 yaşımdayım ama kendimi yaşlı bir kadın gibi hissediyorum.

BADEN, TEMMUZ, 1789

Hava, güneş ve güzel bir oda. Niyahet huzura kavuştum. Ama yine hamileyim. Beşinci kez. Yinede günlerimin tadını çıkarıyorum. Benimle ilgilenen biri de var. Wolfgang'ın bir öğrencisi. Wolfgang bir şeyler hissediyor mu acaba?

VİYANA,

ARALIK 1789

Küçük Anna Maria doğumdan bir saat sonra öldü. Ölen dört çocuğumun acısı dayanılır gibi değil. Gözlerim ağlamaktan boşaldı.

En ufak bir tesellim bile yok. Ya Wolfgang, bütün bu olayların farkında mı? Şu sıralar "Cosi Fan tutte" operetine çalışıyor.

MART 1790

Wolfgang'la ayrı yaşıyoruz. Son zamanlarda herbirimiz kendi yolumuzdan gidiyorduk zaten. Wolfgang'ın benden haberi mi var. Sıkıntılarımdan, hastalıklarımdan. Ben onun için ne biliyorum? Yalnızlığını mı, bir keresinde sözünü ettiği "iç boşluğunu"mu? Müziğinde yaşıyor o, müziğiyle bir insanın ruhuna girebiliyor. Ama gerçek hayattan uzak. Çevresine adeta bir tül perdeden bakar gibi.

EYLÜL 1791

Bir hafta sonra "Sihirli Flüt"ün galası olacak. Ne güzel bir beste yaptığını biliyor musun Wolfgang? Müziğinde coşkulu bir dünya var.

EYLÜL 1791

Senin için ne düşüneceğimi bilemiyorum artık. Hasta mısın kuzum? Sanki hiçbirşey olmamış gibi, senden birden bir mektup. "Sensiz bana nekadar uzun geliyor bilemezsin" diyorsun mektubunda. Keşke herşey eskisi gibi olsa. Sana yeniden güvenebilsem.

ARALIK 1791

İki hafta önce, 5 Aralık gece saat yarımı beş geçe Wolfgang öldü. "Streptokok - Enfeksiyonu, böbreklerin iflas etmesi ve beyin kanaması" dediler doktorlar.

Dokuz yıl birlikte yaşadık. Güzel yıllar mıydı? Bilmiyorum. Yanındayken öyle sık yalnız hissederdim ki kendimi. Ama beni güldüren tek kişi de oydu; sonuna kadar. Bazı dili uzunlar, onun erken ölümünden beni suçluyorlar. Soğuk davranıyormuşum ona. Sadece ümitsizdim o kadar. Evimiz aynı. Orada burada dağılmış nota kağıtları, yarım kalmış partisyonlar, tüylü kalemler. Piyanonun kapağı bile açık kalmış. En iyisi buradan gitmeliyim. Hepsini olduğu gibi bırakıp gitmeliyim.

Fransız Xaver'i düşünmem gerek. Franz henüz beş aylık. "Sihirli Flüt"ün ve Prag'da sahneye konmak için yazılan "La clemenza di Tite" operasının başarısına rağmen Wolfgang ardında borç bıraktı, hem de epey yüklü.

EPİLOG

Beş gün sonra Constanze İmparator Leopold'da emekli aylığı için başvurdu. Kocasının maaşının üçte biri verildi. Mozart'ı sevenler de genç dul için konser düzenlediler ve bağış topladılar.

1809'da Constanze Danimarkalı bir sekre-ter, Georg Niessen'le evlendi. Georg Mozart hayranıydı. Constanze onunla birlikte Mozart'ın geride bıraktığı müzik mirasıyla ilgilendi.

1810'da Kopenhag'a gittiler. Niessen'nin emekliliğinden sonra da Salzburg'a yerleş-tiler.

1826'da Niessen öldü. Constanze ikinci kez dul kaldı. Ama bu defa geçim sıkıntısı yoktu. O da, 80'nci yaş gününden birkaç gün önce 6 Mart 1842'de öldü. Mozart'ın oğullarından hiçbiri onun yolundan gitmedi. İkisinde de babalarının dehası yoktu. Hiçbiri de geriye Mozart soyadını bırakamadı. ●

Tereddüd

• Emel Burçin ÖZGÜNEŞ

Şarkılar kadar bir devrin zihniyetini hiç bir şey yansıtamaz. Hep malûmunuzdur ki şarki güftelerinin büyük bir kısmını devrin ünlü şairleri kaleme almışlardır. Örneğin **Ahmet Rasim Bey**'in güfteleri halâ kulaklarımız da hoş bir sedadır. Hececi şair **Orhan Seyfi Orhon**'un önce şiir, sonra da **Ali Rıfat Çağatay**'ın **Nihavend** makamında bestesi ile şarkı olan ve çok sevilen bir şarkıdan TEREDDÜD'den söz etmek istiyorum. Evet TE RED DÜD. Bu üç heceli kelime o zaman ki toplumun aşk sektörünün ana teması idi.

O devrin aşk sektörünün ana temasını oluşturan bu üç heceli kelime; kelimenin tam anlamı ile çekingenlik, alınganlık, kılı kırk yarıcılık gibi kompleksleri ifade ediyordu. Evet, toplum koşullarının oluşturduğu bu kompleksler üstelik o devirlerde nezaket, zerafet ve de bir meziyet sanılırdı.

İşte, o devrin tipik aşık örneği bir bey olan **Servet Daniş Bey**'de bunlardan birisi idi. Yaşadığı tereddüdlü aşklarından dolayı şair **Orhan Seyfi Orhon'a** ilham kapısı olan bu bey, bu şiir için ilham kaynağı olmuş ve **Ali Rıfat Bey**'in (Çağatay) sofyân usulündeki Nihavend bestesi ile hafızalara kazınmış, bir devrin simgesi olmuştur.

Başında püsküllü fesi, beyaz gömleği, gri kravatı, geniş yakalı siyah redingotu, elinde bastonu ile Servet Daniş Bey. Ne hikmetse o devrin gençlerinin adı hep böyle Fecri Ati romanı kokar. Bunlar bir kuşaktır ki, akşam **Darü'ttalimi** musıki konserini dinler, gece **Garden Bar**'da Macar balesini seyreder, Cuma günleri Cuma namazını edâ eder ama Perşembe geceleri **Domotide** ya da **Jeneo**'da kafayı çekerler. Yani kısacası fesle şapka arasında gidip gelirler. Müzik deyimiyle Nihavend faslı gibi ikisinin ortasındadırlar.

Bu tiplerin idealinde ki kadının adıda **Pervin, Nevhis, Nigâr** ya da **Ruhsal** olacaktır. Bu hanımlar başının arkasında toplanmış uzun saçları, başında şapkası ve tayyör kıyafeti ile kalplere meydan okumuşlardır.

Geleneksel musikimiz tarzında ve Batı müziği tekniğiyle müzik dünyamıza kaliteli güzel eserler kazandıran Ali Rıfat Çağatay, Nihavend makamında bestelediği bu şarkısında hece vezni ile yazılan bu şiire Sofyan usulünü tatbik etme başarısının yanı sıra, hece bitimlerindeki asma kararlarla hem şarkıya "Tereddüd" kelimesinin anlamını kazandırmış hem de prozedü kavramını başarılı bir şekilde uygulamıştır. Aynı zamanda buram buram batı tekniği kokan, yani batı musıkisinin etkisi ile bestelediği ortada olan bu eser musıki repertuarımız da Ali Rıfat Bey'in kazandırdığı nadide bir çiçek, Servet Daniş Bey'in aşklarının teması olarak öylece durmaktadır.

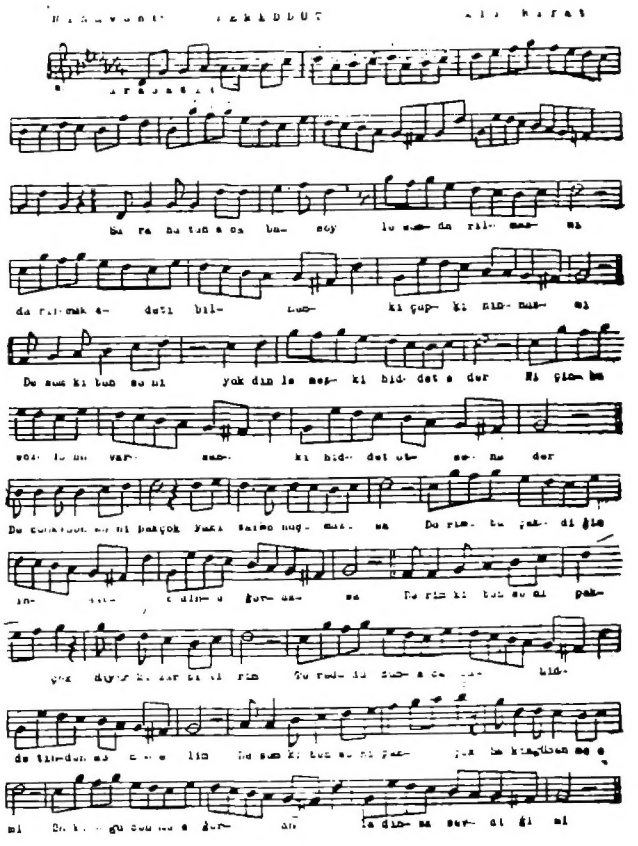

METRONOM

TÜRK BEŞLERİNİN EN BÜYÜĞÜ

AHMET ADNAN SAYGUN

(7. Eylül 1907 - 5 Ocak 1990)

1840 yılından sonra İstanbul'da bulunan yabancı azınlıkların görmesi için daha gelişmiş opera toplulukları gelmeye ve oyunlar sergilemeye başladılar. Bunu gören Türk gençleri de opera, operet ve hafif müzik denemelerine girişiyor, koro ve orkestreler oluşturuyorlardı. Öte yandan ileri müziği tanıtmak için Türkiye'ye konser gezileri düzenleniyor, 1847 yılında **F. List, H. Vieuxteps** ve eşi **Josefinne** gibi Avrupa'nın ünlü piyano ve keman virtüozları, o zamanın başkenti İstanbul'a geliyor ve İmparator **Abdülmecid** önünde konserler veriyorlardı. Bu sürekli sanat gösterileri, Türkiye'de bir uyarı görevi yapıyor, Batılılaşmak isteyen aydınlar da bundan etkileniyor, okullarda müzik eğitimi başlıyor ve böylece 20. yüzyılla birlikte Türkiye, sanat bakımından mutlu bir döneme giriyordu.

19. yüzyılda olduğu gibi 20. yüzyılın ilk çeyreğinde de Türkiye'nin sürekli savaşlar içerisinde bulunması yüzünden bir ulusal müzik okulu yaratma konusunda geç kalınmış olmakla beraber, yüzyılımızın ilk 10 yılı içinde doğup ta sonradan "Türk Beşleri" diye tanınan **Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Ahmet Adnan Saygun ve Necil Kâzım Akses** gibi dünya çapında üne ulaşan bu besteciler, beklenen **"Ulusal ve Çağdaş Türk Müziği"**ni ilk yaratmada öncülük etmiş ve Türkiye'yi dünya müzik kamuoyunda tanıtmayı başarmışlardır.

Konya yöresinin Nevşehir ilçesinde yerleşmiş bulunan köklü ailelerden birinin genç oğlu **Mehmet Celâl Saygun**, yüksek öğrenimini bitirmiş ve matematik öğretmeni olmuştu. Konya'da tanıştığı iyi bir ailenin **Zeynep Seiha** adındaki kızıyla evlendikten sonra, öğretmen olarak İzmir'e atanmıştı. Burada öğretmenliğini sürdü-rürken İzmir Ulusal Kitaplığının da kurucusu olmuştur. Mutlu evliliklerinden iki yıl sonra ilk oğulları AHMET ADNAN SAYGUN, 7 Eylül 1907 günü gözlerini dünyaya açmıştır.

Küçük Adnan, sağlıklı ve bakımlı bir şekilde günden - güne büyüyor, gülüyor, emekliyor ve yürümeye başlıyor-du. Ailede müzikle uğraşan olmadığı halde O, seslere kar-şı çok duyarlı davranıyor, bir şarkı işittiği zaman o anda oyuncağını bırakarak dinlemeye başlıyordu. 1912 yılında 6 yaşındayken, İzmir Hadika-i Subyan ilkokuluna yazıldı. Daha ilk günlerde sınıf arkadaşları, öğretmenleri ve okul müdürü tarafından sevilen küçük Adnan, müzik derslerinde üstün yeteneğini belli ediyor ve duyduğu şarkıları bir dinlemede güzel soprano sesiyle söylüyordu.

İlkokulu pekiyi derecede bitiren küçük Adnan, 1918 yılında **İzmir İttihat ve Terakki Lisesine** yazıldı ve ilk müzik ilgi ve sevgisini, zamanın ünlü müzik öğretmeni **İsmail Zühtü Kuşçuoğlu**'nun solfej sınıflarına girerek almaya başladı. Bu ilk öğretmeni, kısa sürede büyük ilerleme gösteren **Adnan Saygun**'un müzik alanındaki üstün yeteneğine vaktinde sezdi ve ilgisini daha da çok artırdı. Henüz 13 yaşına basmış olan Saygun, öğretmeninin önerisi üzerine, vakit yitirmeden, İzmir'de ünlü piyano öğretmeni **Rosati**'den de piyano dersleri almaya başladı.

Genç **A. Adnan Saygun,** 4 yıl büyük aşamalar göstererek kendini yetiştirme gayreti içine girdi. 1922 yılından itibaren, çalışmalarını **Macer Tevfik** yanında sürdürdü. 1923 yılında başlayarak **Hüseyin Sadettin Arel**'den armoni öğrendi. 1925 yılında İzmir İlkokulunda müzik öğretmeni olarak çalışmaya başladı. 1926'da İzmir Lisesine müzik öğretmeni atandı ve iki yıl türlü kitaplardan kendi kendine Fransızca, armoni ve kontrpuan çalıştı,

A. Adnan Saygun, 1928 yılında Milli Eğitim Bakanlığının açtığı seçme sınavını kazanarak aynı yıl, müzik öğrenimi görmek üzere, giderleri Devlet tarafından ödenerek ünlü müzik kenti Paris'e gönderildi. Önce **Schola Cantorum'da Bayan ve Bay Eugene Borel**'lerden armoni ve kontrpuan dersleri almış, daha sonraları Paris'in ayrıca org öretmenlerinden kontrpuan, füg ve eski melodiler üzerinde çalışmış, ayrıca org öğrenimi, görmüş ve zamanın müzik büyüklerinden **Vincent D'Indy** (1851 - 1931) gibi dünyaca ünlü bir besteciden kompozisyon öğrenmiş ve ilk olarak **"Divertissement"** adlı eserini 1930 yılında Paris'te bestelemiştir.

1931 yılında diplomasını alarak anavatanı Türkiye'ye dönen **Saygun,** Ankara Müzik Öğretmen Okulu'na kontrpuan ve teori öğretmenliğine atanmış ve o günden itibaren eserler vermeye başlamıştır. 1931 ile 1936 yılları arasında orkestra eserleri yanında piyano ve orkestra için **"Burleks"** vurma ve üfleme çalgılar için Ses - Dörtlüsü, halk şarkıları, dört sesli karışık koro eserleri, yakarış ve türküler keman ve piyano için 1 Sonat, viyolonsel ve piyano için 1 Sonat gibi irili - ufaklı yaratılarından sonra büyük operalar yazmaya yönelen Saygun, 1934 yılında, sözleri **Münir Hayri Egeli**'nin 3 perde ve 12 tabloluk eserinden oluşturduğu **"Öz Soy Destanı"** operasını besteledi ve 19.6.1934 akşamı konuk İran Şahı **Rıza Pehlevi** ve **Atatürk'ün** önünde oynandı.

Bu operanın konusunu tüm ayrıntılarıyla Atatürk vermiş ve bununla çok yakından ilgilenmiştir. Hazırlanan yazıları sık - sık gözden geçirip denetlemiş ve uyarıcı yardım ve eleştirileriyle konunun daha da güçlenmesine geniş ölçüde etkili olmuştur. Atatürk'ün konu üstündeki aşırı duyarlığı, Türk ve İran uluslarının, mitolojik öykülerin ışığında birbirine kardeşçe yaklaşmalarını sağlayacak bir sanat eserinin, aynı zamanda bir Türk bestecisi tarafından yaratılmış olması ilkesinden güç almaktadır. 3 perdelik Öz Soy operasında, Türk - İran tarihini birleştiren öykünün operaya kaynak olmadaki etkinliği büyüktür. Bu operada Türk ve İran ulusları arasındaki ilişkinin, bir soyun iki kardeş boyu inanışı ön plâna alınarak değerlendirilmesine özen gösterilmiştir. Burada kardeşlerden Tur, tüm Asya'ya egemen olarak Turanlılar'a ata olmuş, İraç ise, İran'da kalmış ve İranlılara ecdad olmuştur.

A. Adnan Saygun, 1934 yılında yine **Mühir Hayri Egeli**'nin 1 perdelik libratosunu besteleyerek meydana getirdiği **"Taş Bebek"** operası (op. 13 Lirik Fantezi), Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı nedeniyle Ankara'ya gelişinin 15. yıldönümünde 27.12.1934 günü akşamı Halkevinde ilk olarak Ata'nın önünde sahneye konmuştur. Bu operanın da sözleriyle ilgili ön çalışmaları da, yine Atatürk'ün yakın koruma ve emirleri altında tamamlanmıştır.

Soldan Sağa: Mithat Fenmen, A. Adnan Saygun, Muhsin Canpolat, İlhan Usmanbaş, İclâl Alpagut, Yakın planda oturanlar: Ulvi Cemal Erkin ve Marcel Debot.

Çağdaş Türk opera sahnesinde oynayacak değerde ve nitelikte olan bu eserin kısaca konusu şöyledir: Bebek yapıp satmakla tanınan bir usta, bebeklerden birini, güzel bir kız şeklinde meydana getirir ve bu bebeğe, can vermeyi de başarır.

Bebek yaşama kavuşunca, ustasına aşık olur ve ona: "Hemen buradan kaçalım" der. Usta, hazırlık için dışarı çıkar. Bu kez içeri çırak girer; ama kız bu çırağa da, kurularak işleyen müzikli bir bebek davranışı ile aşık olur ve çırakla kaçar. Usta gelip de kızı bulamayınca, neye uğradığını anlayamaz ve yanında çalışan kalfa kadına yakınır. Kadın da ona: "Sen yanlış yolu seçtin, senin işin insan yaratmak değil, Tanrının yarattığı insanı, ruhen zenginleştirmektir." der. Tam o sırada, kocağında Taş Be-

bek ile çırak içeri girer; bebek eski haline gelmektedir, çünkü ruhtan ve gönülden yoksundur.

Saygun, bundan sonra sırayla Ankara Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Şefliğini, 1936 yılında İstanbul Konservatuarı teori öğretmenliğini sürdürmüş, bu arada dünyaca ünlü Macar bestecisi ve dünya folklorcusu **Bela Bartok** ile Ankara ve öteki Anadolu köylerinde, aşiretler yanına giderek folklor araştırmalarında bulunmuş ve bu alanda önemli yazılar, raporlar ve kitaplar hazırlamıştır. 1939'da Ankara'ya çağrılarak Halkevleri müfettişliği görevine başlamıştır.

Sanatçının bu dönemde en önemli hizmetlerinden biri de, 1940 yılında, aynı ilkeye yönelen arkadaşlarıyla birlikte Ankara'da "Ses ve Tel Birliği" adlı bir müzik derneği kurmuş olmasıdır. Yaşamını son yıllara kadar büyük başarıyla sürdürmüş olan bu dernek, çok seslilikte kendine has teknik ve estetiği oluşturarak dünya müzik edebiyatına katılma yolundaki gelişim çabasını geniş ölçüde etkilemiş ve uluslararası çok sesli sanat müziği ile, büyük virtüozların, Türkiye'de de dinlenmelerine ve konserler düzenlemelerine olanak sağlamıştır. Saygun, 1946 yılında tekrar Ankara Devlet Konservatuarı bestecilik ve modal müzik öğretmenliğine atanmış ve çalışmalarını burada sürdürmeye başlamıştır.

Bu sırada sıkı bir çalışmaya koyulan **A. Adnan Saygun**, 13. yüzyılda yaşayan ünlü Türk halk ozanı ve düşünürü **Yunus Emre**'nin, öz Türkçe ile yazdığı şiirleri konu olarak ele almış, solo, koro ve orkestra için **"Yunus Emre Oratoryosu"** adlı, şiir ve müzikle oluşan görkemli bir eser meydana getirmiştir. 1946 yılının Mayıs ayında Ankara'da yapılan ilk yorumundan sonra 1.4.1947 Salı akşamı Paris'in ünlü **Pleyel** salonunda, kendi yönetimi altında **Lamoreux Orkestrası** ve **St. Eustache** Korusu tarafından büyük başarıyla seslendirilmesi ve eserin aynı yıl, yine kendi yönetiminde Fransa Radyosunda tekrarlanması, bu Türk sanatçısını uluslararası dünya çapında üne ulaştırmıştır.

Bu başarıları üzerine **Saygun'a** aynı yıl, **Uluslararası Folk Müzik**'in Yönetim Kurulu Üyeliği, 1948'de **İnönü Armağanı**, 1949 **Fransa Milli Eğitim Bakanlığınca Akademik Nişan**, 1950'de **Akademi Madalyası** ve 1951'de **İtalyan Hükümetince Birinci Nişan ve Uluslararası Müzik Sosyetesinden de Sibelius Bestecilik madalyası** verilmiştir.

A. Adnan Saygun'un, 5 yıl süren yoğun bir çalışma sonurda, 1952 yılında, tamamladığı **Kerem** adlı bir büyük Türk operasının sözlerini de **Sabahattin Batu**'nun manzum olarak hazırladığı 3 perde, 8 tablodan oluşan **"Kerem Operası"** ilk kez 22.3.1953 Pazar günü akşamı Ankara'daki Büyük Tiyatro sahnesinde, Devlet Operası sanatçıları tarafından, bestecisinin yönetiminde halka gösterilmiş ve coşkuyla alkışlanmıştır. Efsane çağlarında geçen ve halk arasında çok yaygın olan **"Kerem ile Aslı"** yalnız Anadolu'da değil, Türk dünyasının yaygın ve hazin bir aşk öyküsü olarak, değişik şekillerde, gerek taşbasması ve gerek elyazması nüshaları yayımlanmakta ve bu halk öyküsü, yüzyıllardan beri ağızdan - ağıza dolaşmaktadır.

1953 yılında büyük senfoni türüne başlayan Saygun, 1. Senfonisi'ni yazdı ve 1954 mayısında **Viyana Radyosunda**, 6 ay sonra da Ankara'da seslendirildi. Bu sürekli başarıları karşısında 1955 yılında, Federal Almanya Cumhuriyeti tarafından sanatçı, **Friederich Schiller Madalyasıyla** onore edildi. Bundan sonra ünlü piyano Konçertosunu yazmaya başladı. Eser ilk kez 1958'de Brüksel'deki Dünya Sergisinde, orkestra eşliğiyle ünlü piyanist **İdil Biret** tarafından çalındı. Ayrıca eser, 1963 ilkbaharında Moskova'da Niyazi'nin yönetimindeki orkestranın eşliğinde **Igor Jukov** tarafından yorumlandı ve plağa alındı. Türkiye'de yine Niyazi'nin yönetiminde **Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası** eşliğiyle 1964'de **Mithat Fenmen** tarafından çalındı.

Tam bu sırada Amerika'dan bir ses yükseldi. **A. Adnan Saygun'un Yunus Emre Oratoryosu**, İngilizce sözlerle ilk kez, günün ünlü - şeflerinden **Leopold Stokowsky** yönetimindeki üniversite korosu ve senfoni orkestrasıyla 14.11.1958 günü New York'taki **Birleşmiş Milletler salonunda**, bir ay sonra da bestecisinin yönetiminde 14.12.1958 günü akşamı **Postdam**'da seslendirildi. Böylece Saygun'un ünü, Asya'dan Avrupa'ya ve oradan da Amerika'ya yayıldı.

Saygun, bu sıralarda **"2. Senfonisini"** de tamamladı; beğenilen ve ilk kez Amerika'da Juillirad Topluluğu tarafından yorumlanan **"2. Yaylılar - Dörtlüsü"** ve 1960 yılında bitirdiği **"3. Senfonisi"** de ilk kez 1963 İlkbaharında, **Bakü**'de Saygun yönetiminde başarıyla seslendirildi. Bu dönemde Saygun, Ankara Devlet Konservatua-rında bestecilik öğretmeni iken, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Üyeliğini de üzerine aldı ve okulların müzik konuları ve eğitimiyle de ilgilendi.

A. Adnan Saygun, 1964 yılında tekrar operalar bestele-meye yönelmiş ve Sümer - Babil'in tarih öncesi efsanelerinden kaynaklanarak **"Gilgameş Destanı"** adlı 3 perdelik eseri drama dönüştürerek, uluslararası sahne edebiyatına yeni bir opera ka-

zandırmıştır. Güzel Sanatların tüm dallarının katkısıyla düzenli bir denge oluşturmuş bulunan bu yaratı, "Sanatlar - Bileşimi bir yaratış" niteliğindedir ve bu sahne oyununun sözlerini de klâsik metinden esinlenerek Adnan Saygun hazırlamıştır.

Saygun'un, 1967 yılının başlarında tamamlanan **"Op. 44 Keman ve Orkestra İçin Konçerto"** adlı eseri, dünyada ilk kez **Gotth, E. Lessing** yönetiminde Türkiye Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde ünlü kemancı **Suna Kan** tarafından 27.12.1968 Cuma günü akşamı büyük bir başarıyla seslendirilmiş, **Saygun ve Kan**, tekrar tekrar sahneye çağrılarak, coşkuyla, bravo sesleriyle alkışlanmıştır.

Bundan sonra çalışmalarını sürdüren **Saygun, Sabahattin Batu**'nun yazdığı 3 perdelik ve 8 tabloluk eserini ele alarak, büyük opera türünde oluşturduğu **"Köroğlu"** operasını bestelemiştir. Eser ilk olarak Uluslararası 1. İstanbul Festivalinde yer almış ve 25.6.1973 Cumartesi gecesi Açık Hava Tiyatrosunda oynanmıştır.

Saygun'un Atatürk'ün aziz ruhuna sunduğu Köroğlu Operasının konusu da, Kerem operasında olduğu gibi, yalnız Anadolu'nun değil, Türk dünyasının çok eski bir destanı olmanın önemini taşımaktadır. Köroğlu olarak nitelenen insan, yeryüzünün, Rumeli'den Orta Asya'ya kadar uzanan çok geniş bir parçasında yaşayan Türk boylarının hemen hepsinde, iyiliğin simgesi olan heyecanlı olguları, ağızdan ağıza dolaşa - dolaşa efsaneleşmiş bir halk kahramanıdır. Köroğlu destanı, Anadolu'da halk arasında ilgiyle anlatılmaktadır. Köroğlu'nun tüm kötülüklere karşı koyma bilinciyle giriştiği çetin maceralardan ötürü bir sembol olarak benimsenmiştir. Bu destanda, Köroğlu'nun babası Bolu Beyinin seyisidir. Bir gün Beyin onayıyla kör edilir. Babasının uğradığı felâkete başkaldıran ve bunu şiirlerle dile getiren Köroğlu, insanlığın başına belâ olan zulme karşı çıkar, en çetin savaşları cesaretle göze alır, sevgi, dost ve kardeşliğin gerçekleşmesi yolunda hiçbir özveriden çekinmez.

Ahmet Adnan Saygun'un bundan sonra yazdığı çeşitli ve başarılı eserleri yanında 1976'da bestelediği ve ilk kez çalınan "4. Senfonisi", 1978'de "Viyola Konçertosu", 1979'da Yaylılar için "Coscerto da Camera" (Oda Konçertosu) gibi yapıtları da yer almış bulunmaktadır. Sanatçının, New York'daki Nota Basımevi Kurumu tarafından yayımlanan eserleri, dünyanın bellibaşlı müzik merkezlerinde satılmakta ve yorumlanmaktadı. müzik sanatının her dalında ve özellikle Türk folkloru üzerinde değeri büyük olan ve 1972 yılında emekliye ayrılan **"Türk Beşleri"** grubunun 4. üyesi sayılan besteci, orkestra şefi, öğretmen, folklorcu ve yazar **Ahmet Adnan Saygun,** yasal olanaklar gereceğince İstanbul Devlet Konservatuarındaki görevini, Devlet Sanatçısı olarak da sürdürdü. Öğretim yıllarında **İlhan Baran, Muammer Sun, Cengiz Tanç, Ercivan Saydam, Hikmet Şimşek, Muzzaffer Arkan, Metin Öğüt, İstemihan Tavlioğlu, Bülent Tarcan** gibi de değerli çağdaş müzisyenler yetiştirmiştir.

A.Adnan Saygun, bestecilik uğraşları dışında, özellikle Türk müzik folkloruyla uğraşmış ve bunlarla ilgili kitaplar, çeşitli dergilerde yazılar yayımlanmıştır. Yerli müzik konularına da önemle yönelerek halk müziğini en iyi şekilde, ileri Batı bilim ve tekniğiyle işlemiş, çağdaşları arasında romantik ve izlenimci etkilerle çok güzel eserler yazmıştır.

Dünyaca ünlü bu Türk sanatçısının, sürekli bir gelişim çabası içinde olan çoksesli Türk müziği üzerindeki düşünceleri kısaca şöyledir: **"Sanat her zaman, kökü içinden çıktığı toprağa bağlı kaldıkça gelişmiştir. Sanat, kökünden ayrılınca ölür... Çok sesliliği müziğe, doğa ve fizik kanunları getirmiştir. Halk müziğinde, ilkel olarak çok sesliliği ve armoniyi benimseyen bir arayış sezilir... Edebiyatımız nasıl bir değişmeye girmişse, müziğimiz için de o paralel olarak bir değişme kaçınılmaz olmuştur. İkinci Mahmud'un Mehteri kaldırıp, yerine bandoyu koyması, bu değişme ihtiyacının bir belirtisidir. Osmanlı topraklarındaki bütün yeni yol arama çabaları gibi..."**

Eserlerine gelince: 5 opera, 4 senfoni, 2 motet, 1 kantat, 1 oratoryo, 2 yaylılar - dörtlüsü, 1 Piyano Konçertosu, 1 Kerem Konçertosu, 1 Viyola Konçertosu, 2 keman - piyano sonatı, 1 Viyolonsel - Piyano Sonatı, 1 Piyano için Sonatın, Piyano için 5 preiüt, piyano için Anadolu'dan 3 parça, viyolonsel için "Partita", keman piyano için "Demet", Tema ve Varyasyon, yalnız keman için "Partita", aksak ritmler üzerine 10 etüt, ses ve çalgılar için "Ölünün Kitabı", 3 Ballad, bariton ve orkestra için "Masal", orkestra için "Hatay" Sivas Halk Dansı ve Taş Bebek'ten "Sihirli Raks", Piyano için "İncinin Kitabı", kadın korusu için "Duyuşlar", zeybek havalarından "Orkestra Süiti", Orman Masalı bale müziği, sayıları 100'ü aşan armonilenmiş Türk halk şarkıları, okul kitapları ve şarkıları, müzik teorisi kitapları, Töresel Okuma Kitabı v.b. gibi unutulmaz eserler meydana getirmiştir. ●

Kaynakça: Dünyaca Ünlü Müzisyenlerde Çocuktu.

Müzikte bir çizgi: IŞIK KURT

● Söyleşi: Müfit Semih BAYLAN

Ankara Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından Soprano Işık KURT, yakın bir geçmişte, bir anma günü toplantısında bulunmak üzere Trabzon'a gelmişti. Kendisiyle kalmakta olduğu evde bu söyleşiyi gerçekleştirdik. Soprano Işık Kurt, Dergimizin söyleşi dizilerinin ilk konuğu oldu. Sormuş olduğumuz soruları, sade ve samimi bir şekilde yanıtladı.

- Işık Kurt'u bize anlatır mısınız? Işık Kurt kimdir?

- Ben de bir Karadeniz çocuğuyum. Zonguldak'ta ilerici bir ailenin çocuğu olarak doğdum. Annem ve babam Zonguldak'ta halkevinde temsillere çıkardılar yıllarca önce. Ben ömrümde hiç alaturka söylemedim. Söylemeye de hiç heves etmedim. Müzikal filmleri seyreder, mahallenin çocukları ile müsamereler tertip ederdim. Müzip bir çocukluğum vardı. Zonguldak'ta Ethem adında, konservatuarda keman eğitimi gören bir ağabey vardı. Çok iyi aile dostumuzdu. Sık görüşürdük. Benim şarkı söylememden çok hoşlanırdı. Bir gün bana "Işık, bir şarkıda bana söyle de bakayım senin kulağın var mı?" dedi. O zaman balalaykalar falan vardı. Bne büyük bir zevkle bu tarz da bir şarkı söyledim. "Aman" dedi, "bunun kulağı fevkalade güzel, neden konservatuara vermiyorsunuz bu çocuğu?". Tabii ki o yıllarda Zonguldak'ta konservatuar gibi bir okulun var olduğundan kimsenin haberi yok bir kaç kişi dışında. Ben büyük bir sevince kapıldım. Anladım ki bu okul benim anladığım manada bir okul. Ben bu sefer tutturdum, "ben konservatuara gideyeceğim" diye. Zira ilkokulu da yeni bitirmiştim. "Konservatuara nasıl gideceksin? Hiçbir ön hazırlığın yok" dediler. Sonunda Ethem ağabey ben onu çalıştırırım dedi ve halk evinde onunla çalıştım. Sonunda konservatuar sınavına piyanist olarak girdim. Mithat Fenmen'in öğrencisi oldum. Charkes isminde bir Alman hoca vardı. Onunla çalıştım. Fakat koro derslerinde şancılarla birlikte eğtiim görürdük. Şan İsmet Kurt, "senin sesin çok güzel, seni bizim hocaya götürelim" dedi. Maria Callas'ın hocası Elvira Hidelgo o yıllarda konservatuarda hoca idi. Beni ona götürdüler. beni dinledi ve çok beğendi. Hemen sınava almak istedi. Ben de aileme şan sınavına girmek istediğimi söyleyerek, dört yıl sonra ben şan sınavına girdim ve dört sınıf atlayarak, şan bölümüne geçtim. Rahmetli Nurullah Taşkıran geldi dedi ki, "kızım sen bu sınavda yaptığın başarı ile konservatuarı okumadan bitirebilirsin. Nereden öğrendin bu teknik kolaylığı?" Gırtlağımdan doğadan gelen bir kolaylık vardı. Ajelitem fevkalade idi. Ben beş yılda şan bölümünü bitirmiş oldum. Opera yüksek bölümüne geçtim ve hemen "Uykuda gezen kız" operasında ki baş rolle operaya başladım ve halende devam ediyorum.

Verdi"enin La'traviata operasında oyunun baş kahramanı Violetta rolünde (Kamelyalı kadın) 1977

- Konservatuara hangi yıl girdiniz?

- 1956 - 1957 yıllarında girdim.

- Müzik yaşamınızı özgeçmişinizi öğrendik. Işık Kurt'u tanımış olduk. Müzik eğitimi veren okullarımızdan söz edelim biraz. Müzik eğitimi veren müzik okullarımız olsun, konservatuarlar olsun. Sizce gerçekten müzik eğitimi verebiliyorlar mı? Ben bu konuda olumsuz düşünüyorum da.

- Evet ben de size katılıyorum dersem gücendirmiş olmayız etrafı. Gerçekten eski ciddiyet, eski tutku yok diyebilirim. Şimdi bir meslek sahibi olabilmek için konservatuara giriliyor. Eskiden bu işe tutkusu olan konservatuara girerdi. Şimdi herhangi bir okulda sınıfta kalmış, o veya bu nedenle hangi mesleğin maaşı daha fazla diye düşünüp girenler çoğunlukta. Hocalarda da eski titizliği göremiyorum. Öğrenciler de hocayla birlikte aynı tutkuyu paylaşmalı. Hoca fevkalade bir ses bulunca hayranlıkla çalışma yapar. Ama sıradan bir öğrenci hocaya hiçbirşey vermez. Hoca da ona bir şey veremez. Eğitim sistemi değişti. Eskiden konservatuar operanın kaynağı idi. Şimdi üniversite oldu biliyorsunuz. Üniversite olunca eski artistik hüviyetini kaybetti. Yetişen sanatçılarda da artistik kabiliyeti olan, artistik görünümü olanlarda biraz azaldı. Ben de sizin gibi düşünüyorum. Konservatuar ciddiyetinden çok şey kaybetti. Bizim zamanımızda, alaturka, yasaktı. Yasaklanmasının nedenleri var. Alaturka hançerenin alt kısmında söylenir. Gırtlak sesiyle. Onun teknik olayı o. Oysa opera sanatçısı sesini maskeye alır başka bir teknik olayıyla söyler. Alaturka, onun için yasaktı. Biz bütün müziklere açığız deyip alaturka da söylüyorlar, caz da söylüyorlar, azeride söylüyorlar. Yani teknik olayı ciddiyetini kaybetti.

- Ülkemizin, Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarından itibaren yaşadığı batılılaşma süreci içinde Geleneksel Türk Müziğinin yerli batı müziği bestecileri tarafından hatta, Klasik Türk Müziği bestecilerimiz tarafından horlandığı, yerden yere vurulduğu görülür. Örnek verecek olursak, bestekar Kemal Emin Bara, Karataş Lisesi müzik öğretmeni Rafet Süreyya Hanıma Sadayı Hâk Gazetesinde "Türk Musıkisi mutfak paçavrasından başka bir şey değildir, başına saranlara helal olsun, bu musıkiyi dinleyenlerin başı balkabağından olmalıdır." gibi çirkin satırlar yazdırtmıştır. Siz seçkin bir opera sanatçısı olarak geleneksel musıkimiz için ne düşünüyorsunuz?

- Ben o beyin yazdırdıklarına kesinlikle katılmıyorum. Her milletin kendine has öz müziği vardır kendi kültürünü yansıtan. Bizim de var. Yalnız, uygarlık ileriye doğru gidiyor. Artık tek seslilik doyurmuyor. Alaturka müziğimiz devrini tamamlamış. Saygıyla anacağımız, güzel söylendiği vakit zevkle dinleyebileceğimiz bir müzik. O, orada kalıyor. Bizim tek sesli müzikçilerimiz biz çok sesliliğe hayran olduğumuz için bize kızıyorlar, bizde onlara bunu anlatamadığımız için birbirimize kızıyor gibi oluyoruz. Her iki müziğinde yeri başka. Alaturkaya saygım var. Birbirimize düşman olacak hiç birşey yok. Bizim işimiz ayrı, çok sesli müzik. Ben bir - iki şarkı alaturka dinlerim. Ama beni doyurmuyor. Ben bunun okulunda okudum. Kültürünü aldım. Çok seslilikte herşey tekamül etmiş. Bizim müziğimiz çeyrek notalarla olduğu için çok sesliliğe uygu değil. Yapmaya çalıştılar. Olmuyor. O öyle güzel. Onu öyle kabul etmek lazım. Bizim müziğimiz mücevher gibi zarif. Ona ellemeye gerek yok.

- Günümüz Hafif Müziği için ne düşünüyorsunuz?

- Kaliteli bir hafif müzik göremiyorum. Müzikte soysuzlaşma var kanımca.

- Eurovision için ne diyorsunuz?

- Bir defa kazansakta mutlu olsak diyorum. Önce iyi bir kompozitör lazım. Hoplayıp, zıplamakla, taklit etmekle bu iş olmaz. Çok ciddi olarak çalışmak lazım. Son iki - üç aya tüm çalışmaları sığdırmamak gerekir. Bu bir konsantrasyon meselesi.

- Bugüne kadar hangi oyunlarda oynadınız?

- Hemen hemen bütün repertuarı oynadım diyebilirim. Birkaç tane söyliyeyim. Riqoletto, Lucia, Don Pasguale, İnci Avcıları, Romeo - Juliet, La Traviata. Dünyanın en ünlü koloratür operalarının hepsini oynadım.

- En çok hangilerini seversiniz?

- En çok La Traviata ve Rigfoletto. Verdi'yi çok severim. Bu oyunları yurt dışında da oynadım. La Traviata'yı, Yugoslavya da Mayıs geceleri festivali vardır. Orada üç kez oynadım.

- Dünya da nereleri gördünüz?

- Dünya da pek, ülkeleri gezemedim. Biz Avrupa Ekonomik Topluluğuna girmedikçe bize o kapılar pek açılmıyor. Bizi yabancı kabul edip, pek fırsat vermiyorlar. Ancak Leyla (Gencer) gibi herşeyi terkedip oraya yerleşmek gerekir.

- Opera sanatımızı batıyla kıyaslarsak, ne durumdayız?

- Onlardan hiç geri değildik. 20 yıl önce onlarla aynı düzeydeydik. Fevkalade bir operamız vardı.

- Ya bugün?

- Bugün öyle söyliyemeyeceğim. Üzgünüm.

- Gençlere iyi bir sanatçı olabilmeleri için ne önerirsiniz?

- Önce sanata meraklılarsa, tutku halinde meraklılarsa bu işi çalışarak başaracaklarına inanmalarını öneririm. İnanınca mutlaka oluyor. Dış kaynaklı müzik hareketlerini takip etsinler, Bizde de çok iyi sanatçılar var. Onları izlesinler. İçinde bir şey varsa mutlaka doğruyu bulacaklardır. Bütün tavsiyem çalışmak, inanıp sebatla çalışmak.

. - Devlet Klasik Türk Müziği Korolarını nasıl yorumluyorsunuz?

- Öncelikle bu profesyonel koroları alkışlıyorum. Fevkalade güzel birşey.

- Kültür Bakanlığı, Samsun ve Mersin'de Şehir Operaları açtı. Bunların devamıda gelecek herhalde. Bunları nasıl yorumluyorsunuz?

- Opera açıyorum demekle opera açılmaz. Zira opera çok zor bir olaydır. Önce orkestranız olacak, sonra koronuz olacak, solistleriniz olacak. Yani alt yapısı olacak. Aşağıda bir atölye olacak. Çok zor. Kadro kurmak çok zor. Ama güzel bir hareket.

- Pekl efendim. Bu güzel söyleşi için size çok teşekkür ediyorum.

- Bende sizi alkışlıyorum. Gerçekten Trabzon gibi bir yerde, umulmadık bir anda karşımıza çıkmanız fevkalade birşey. Ben teşekkür ediyorum.●

Bir dosta mektuplar

● Osman Razi AKSU

Dostum,

Sana, senin dilinle, hoşlanabileceğin tarzda mektup yazmak öyle kolay ki... Biraz, aşktan; hakikî aşktan, vuslât beklemeyen aşktan - bahsetmek, sonra hayaller dolusu satırlar ve nihayet ümitlerle yüklü bir son; İşte sana bir mektup ki, aynı hisleri yazan kadar, okuyanın da duyduğundan emin; tesirinin müsbet olduğundan şüphelenmiyecek derecede talihli...

Bugünlerde aklıma, Şevki Bey takılmış. Nereye gitsem onun Gülzârını görüyor, onun hüsranını yaşıyorum. Şarkıları dudaklarımda bir (cam) gibi susatıyor, susuzluğu gideriyor. Hep bekleyiş, yalvarış dolu mağmeler, - biliyorum, onu tatmin etmemiş ki hicrânını kadehlerle susturmağa çalışmış - bana yâr olup gidiyor.

Bir asır evveli, İstanbul'u düşünüyorum. Sevgiliyi kafes arkasından görebilmek, konaklarda mûsiki sohbetlerinde ayrı bir odadan sesini işitebilmek; sonra.. Üstelik, bütün imtiyazlar "feminine" cins için var, kafesler çok kapalı, sevgilinin ancak kocası için (dili) var. Zavallı Şevki! İşin bu derece dramatizasyonu herkes için değilse de, Şevki Bey için yakın bir tasvir vasıflarını haizdir, zannımca.

Bunun yanı sıra bir hastalık, "Hastasın, zannım vefa mahzunusun." Vefa mahzunluğu yanında vücudunun da ihaneti. Bu iki istikametli düşkünlüğün başlangıç seyrini kestirmek zor. Fakat tam bir sebep - netice münasebeti kurulması o derece kolay.

Rivayet ederler ki, bestekarımız çokca işarete düşkün, çok velûd, fevkalâde seri beste yaparmış. Ahmet Rasim, bir gece sarhoş bir şahsın Şevki Bey olduğunu tanımasını, onu evine götürmesini, ertesi sabah kendine has sesiyle,

"Mahzun dilimi şadedecek sensin efendim,
Her lahza beni yâd edecek sensin efendim."

adlı şarkısını okuduğunu yazıyor.

Nihayet, sessizce bir ölüm. Elhan dolu bir miras..

Eserlerinin bu derece sağlam kalması, unutulmaması milletimizin ruh haletini biraz aksettirmektedir. Geçende bir dost, "Babasının Balkan harbinde, kardeşini İstiklal savaşında kaybetmiş biri tutup da şinanay havası söyleyecek değil ya" derken, yukardaki hususa da teyid ediyordu.

Zamanımızdan sonrası için de endişe yersiz bence. Sağa sola bir kulak ver; kaç kişi öbürüne vefasızlıktan - iftiraktan - zülf-ü yar'dan bahsetmektedir, göreceksin. Aman! Zülfü yâre dokunmayalım, İstanbul'dan selamlar ile vuslat ümidinizi tekrarlayalım. Gözlerinden öperim.●

Robert Schumann'ın Genç Müzikçilere Öğütleri

1- Kulak eğitimine çok önem veriniz. Küçük yaşlarda sesleri ve tonaliteleri tanımaya çalışınız. Bir kilise anının, pencere camının ve kuş cıvıltılarının verdiği sesleri tanımaya çalışın.

2- Gamlara ve öteki parmak alıştırmalarına sürekli çalışın. Ancak ileri yaşlara kadar günde birkaç saatini teknik çalışmaya vererek böylelikle olgun bir icra gücüne erişeceğini sananlar çoktur; bu durum, alfabeyi hergün biraz daha hızlı okumak için uğraşmaya benzer. Zamanınızı daha iyi kullanınız.

3- İyi sayınız. Nice virtüozlerin icrası, sarhoş bir adamın yürüyüşüne benzer. Onlardan olmayınız.

4- Armoni kurallarını erken öğreniniz.

5- Müzik teorisi, şifreli bas, kontrpuan gibi şeylerden ürkmeyiniz. Onlarla dost olunuz, karşılığında dostluk göreceksiniz.

6- Yarım yamalak çalışmayınız. Her zaman istekle çalışınız ve eserleri hiçbir zaman yarım bırakmayınız.

7- Kolay eserleri iyi ve güzel bir biçimde çalışmaya çaba gösteriniz. Bu, güç bir eseri çalmaktan daha iyidir.

8- Her zaman iyi akort edilmiş çalgı üzerinde çalışınız.

9- Bir eseri yalnız parmaklarla öğrenmek yeterli değildir: Onun çalgısız, şarkı halinde de söyleyebilmelisiniz. Hayal gücünüzü çalıştırınız; öyle ki, bir eserin yalnız melodisini değil, armonisini ve akorlarını da ezbere almalısınız.

10- Sesiniz az da olsa, eseri çalgının yardımı olmadan ilk görüşte okumaya alışınız; böylelikle kulağın duyarlılığı daima artacaktır. İyi bir sesiniz varsa, onu geliştirmek fırsatını kaçırmayınız. Bunu doğanın bize bağışladığı büyük bir armağan olarak değerlendiriniz.

11- Kâğıt üzerinde yazılı müziği anlayabilecek düzeye çıkılmalıdır.

12- Çalarken sizi dinleyenlerle ilgilenmeyiniz.

13- Karşınıza ilk defa olarak çalacağınız bir eser çıkarsa, onu önceden okuyunuz.

14- Yaş ilerledikçe eserleri "modası var" diye çalmayınız. Vakit kıymetlidir. Güzel eserlerin hepsini öğrenmek gerekseydi yüz kez yaşamanız gerekirdi.

15- Kötü eserleri yazmamalısınız; onları reddetmelisiniz.

16- Kötü eserleri ne çalınız, ne de mecbur kalmadıkça dinleyiniz.

17- İcrada "gösterişli çalışa" özenmeyiniz. Eserde bestecinin düşünmüş olduğu etkileri ifade etmeye çabalayınız. Başka şey aramamalıdır. Fazlası karikatür olur.

18- Tanınmış bestecilerin eserlerinde değişiklik yapmak, bazı sesleri çıkarmak veya aralara yeni çalış üslûbuna uygun süslemeler sokuşturmak ayıp sayılmalıdır. Böyle şeyler sanata yapılacak en büyük hakaretlerdir.

18- Çalışacağınız eserlerin seçimi konusunda daha deneyimli müzisyenlere danışınız, zamandan kazanırsınız.

20- Büyük bestecilerin önemli eserlerini giderek tanımalısınız.

21- Kendilerine büyük virtüöz süsü vermiş olan kimselerin topladıkları alkış, sizi yanlış yola sürüklemesin. Hülkın övgüsünden çok, sanatkârın takdirine önem veriniz.

22- Şunun bunun önünde çalmak yarar değil zarar verir. Önünde çalacağınız kimseleri seçiniz; fakat kendinizi mahcup düşürteceğini hissettiğiniz bir eseri çalmayınız.

23- Düo, trio, v.s. gibi "beraber çalma" fırsatını açırmayınız. Bu, alışınızı akıcı ve hareketli bir hale getirir. Şançılara da sık eşlik ediniz.

24- Herkes birinci keman çalmak isteseydi hiç bir orkestra kurulamazdı. Her müzisyen kendi yerini bulmalıdır.

25- Çaldığınız aleti seviniz, fakat "bir tanedir", "en yükseğidir" diye böbürlenmeyiniz. O alet gibi başka aletlerin de olduğunu ve hepsinin onun kadar iyi olduklarını unutmayınız. Şunu da unutmayalım ki, ses sanatkârları vardır ve en yüksek müzik, koro ve orkestra ile ifade edilir.

26- Yaşlandıkça virtüözlük hevesinden çok "partisyonlar"la ilgileniniz.

27- Bilhassa Bach'ın füglerini dikkatle çalınız. Onun "kırk sekiz" prelüd ve fügü günlük ekmeğiniz olsun! Böylelikle iyi bir müzisyen olursunuz.

28- Arkadaşlarınız arasında, sizden daha çok bilenler arayınız.

29- Şarkıcılardan çok şeyler öğrenebilirsiniz, fakat her söylediklerine inanmayınız.

30- Müzik tarihini öğrenmek - çeşitli devirlerin şaheserlerini dinlemek şartıyla - sizi kibir ve gösterişten çabucak kurtaracaktır.

31- Org aletini çalmak fırsatını kaçırmayınız. Bestecinin kötüsünü ve tekniğin kusurlarını belirten biricik alet org'dur.

32- Korolarda şarkı söyleyiniz, bilhassa orta partileri söyleyiniz. Bu, müzik kültürünüzü geliştirecektir.

33- Müzisyen olmak ne demektir? Eseri, gözler notada, güçlükle bitirebiliyorsanız; (sayfa çeviren yanlışıkla bir yerine iki çevirince) esere devam edemeyip yarıda kalırsanız, müzisyen sayılmazsınız. Buna karşılık yeni bir eseri çalarken ilerde ne geleceğini az çok tahmin edebilirsiniz; bildiğiniz bir eser zihninize yerleşmişse; yani, bir kelime ile, müziği yalnız parmaklarınızla değil, kafanızda ve kalbinizde hissedebiliyorsanız, işte o zaman "müzisyen" sıfatını kazanabilirsiniz.

34- Önemli, iyi bir müzikçi olmanın sırrı nedir? Aziz öğrenci, en önemli şey, iki bir kulağa ve çabuk kavrama yeteneğine sahip bulunmaktır. Yetenek gelişebilir ve yükselebilir de. Bu üstünlükler ise, günlerce kapanıp mekanik çalışmalara bağlanmakla değil, geniş müzik ilişkileri ve sık sık koro ve orkestra dinlemekle sağlanır.

35- Halk şarkılarını iyi dinleyiniz; bunlar en güzel melodilerin kaynağıdır ve her milletin karakterini taşırlar.

36- Eski anahtarlarla okumayı hemen öğreniniz. Aski takdirde geçmiş zamanların birçok hazinelerini keşfedemeyeceksiniz.

37- Erkenden, değişik aletlerin ses renklerini ve karakterlerini inceleyiniz; her birinin özel sesini kulağınızda duymaya çalışınız.

38- İyi operalar seyrediniz.

39- Eski şeylere karşı saygı besleyiniz; fakat, yeniler için de içten olunuz. Tanımadığınız kişiler hakkında araştırmadan hüküm vermeyiniz.

40- Bir eser hakkındaki kararınızı daha ilk dinleyişte vermeyiniz; ilkten hoşa giden herşey muhakkak iyi olmayabilir. Ustaların eserler incelenmelidir. Birçok gerçeği ancak yaşlandıkça anlayacaksınız.

41, Besteler hakkında hüküm yürütürken, "gerçek sanatseverler için yazılan" ile "amatörleri eğlendirmek amacıyla yazılan" eserleri ayırdetmelisiniz. Birincilerin tarafını tutunuz, diğerlerine karşı öfke göstermeyiniz.

42- "Melodi", amatörlerin "harp şarkısı"dır. Ve doğrusunu söylemek lâzım gelirse melodisiz müzik de olmaz. Fakat, melodi'yi hangi anlamda anladıklarına dikkat ediniz; onlarca "melodi", yalnız kolayca anlaşılabilen ve hoş bir ritmi olanıdır. Başka çeşit melodiler de vardır. Bach, Mozart ve Beethoven'i dinlediğiniz zaman böylesine melodiler binbir değişik renklerle karşınıza çıkar. İtalyan opera melodilerinden az zaman sonra bıkacaksınız.

43- Eğer piyanoda küçük melodiler sıralayabiliyorsanız, bu az da olsa bir başarı sayılır; bu melodiler eğer içten ve piyanonun yardımı olmaksızın geliyorsa daha çok sevinirsiniz, çünkü, bu sizin müzik duygunuzu canlandıracaktır. Parmaklar, kafanın isteğini yapmalıdır, tersi olamaz.

44- Orkestra idaresi sanatıyla meşgul ol. İyi orkestra şeflerini sık seyret; hatta yönetimi zihninde kendi kendie ve beraberce yap. Bu seni doğruluğa götürecektir.

45- Ahlâk kuralları sanat yasalarının aynıdır.

46- Çalışkanlık ve azim sayesinde daima yükseleceksin.

47- Bir eserin ruhunu ancak onun formunu anladıktan sonra kavrayacaksın.

48- Dâhiyi belki de yalnız dâhi olan anlar.

49- Olgun bir müzikçi, "en karışık bir orkestra eserinin notasını ilk dinleyişte bile gözönüne getirebilmeli" denilmiştir. Bu, düşünülebilecek en yüksek düzeydir.

50- Öğrenmenin sonu yoktur.

Tanrı'nın sağ eli Blues çalarsa

● Ayşe Gül Civaoğlu

Yaklaşık üç yıldır müzik dünyasında egemen renk siyah. Yüzyıllar boyunca geliştirip zenginleştirdikleri tüm müzik birikimiyle siyah insanlar, birkaç koldan birden müzik endüstrisini işgal ediyorlar sanki. Uzunca bir "beyaz pop" döneminin ardından gelen bu uyanış, beyaz müzisyenleride siyahların tarzına taklit etmeye yönlendiriyor.

Müzikte yavaş yavaş kendini hissettiren bu "siyah dalga"nın ilk sinyalleri, 1989 yılında belirmiş yirmi yıla yakın bir süre uykuya dalan bir zamanların gözde müziği SOUL, yeni topluluk ve şarkıcıların elinde ikinci baharını yaşamaya başlamıştı. Hemen ardından souldan yola çıkan yeni "dans müziği salgını" gündeme geldi. Onunla birlikte de New York'un arka mahallelerindeki zencilerin geliştirdiği RAP müziği. 1990, dans müziği ve rap'in altın yılıydı. Çoğu batılı müzik dergilerine bu böyleydi. Müziği iyiden iyiye siyah renge boyayan son adım ise 1991 yılında blues'un yeniden yükselişi oldu. Tıpkı altmışlı yılların sonunda MUDDUY WATERS'ın ya da ELMORE JAMES'in, MİCK JAGGER, ERİC CLAPTON ve PETE TOWNSEND gibi "potansiyel starlar"ı derinden etkilemesi gibi, bugünden modern blues gitaristleri rock ve pop dünyasındaki genç topluluk ve müzisyenlerin soundları üzerine belirgin izler bırakıyorlar. Hatta bu etkinin sınırları öylesine genişleyebiliyor ki köklü rock toplulukları bile müzik çizgilerini bu yeni blues dalgasına uydurabiliyorlar. JETERO TULL'ın 2 Eylül'de tüm dünyada piyasaya çıkan yeni albümü de bu salgından nasibini almış durumda.

Geçen yılın sonunda blues gitarının alışılmışın ötesinde yaygınlaşmasını sağlayan olay, THIN LİZZY topluluğunun eski gitaristi GARY MOORE'un satış rekorları kıran "STILL GOT THE BLUES" adlı albümüydü dersem pek abartmış sayılmam. Gerçekten çok yoğun ve rafine bir çalışma ortaya koyan Moore, "Still Got The Blues"un stüdyo kayıtlarında, eski ve usta bir gitaristle de birlikte çalışmıştı: ALBERT COLLINS. Albümdeki parçalar arasında de Moore ile adeta bir "gitar düellosu" yapan Collins, o klipin televizyonlarda gösterilmesiyle birlikte, genç dinleyici tarafından da adeta yeniden keşfedilmişti. Şimdi aynı Collins, bu kez Batı ülkelerinde büyük yankı yaratan solo albümü "ICEMAN" ile karşımızda.

ERIC CLAPTON ve STEVIE RAY VAUGHAN (ne yazıkki 1991 yılında beklenmedik biçimde öldü) gibi seksenli yıllara blues çizgileri taşıyan gitaristler arasında pek fazla göze batmadan çalışmalarını sürdüren "çirkin gitarist" aslında bugüne dek toplam onbeş albüme imzasını atmış üretken bir sanatçı. Blues'un değişik ekollerinden birine beşik olmuş Teksas'ta büyüyen Collins'e, bu özelliğinden ötürü kimi müzik dergileri ve müzik otoriteleri "TANRININ SAĞ ELİ" nitelemesini yakıştırıyor. Oldukça atak ve hareketli tarzıyla Teksas Blues gitaristleri arasında ayrıcalıklı bir yere sahip olan bu ilginç sanatçı, gitarını farklı tonlara akort ederek, tellerden çıkan sesleri elinden geldiğince zorlayarak, hayli keyifli bir kırk dakika yaşatıyor dinleyenlere son albümünde. Başta "Travlling South" olmak üzere "Iceman", blues ve gitar tutkunlarına hararetle önerilecek bir albüm. Özellikle Gary Moore'un "STILL GOT THE BLUES"unu beğeniyle dinleyenler, Albert Collins'in bu solo çalışmasından da benzeri zevkler alacaklar.●

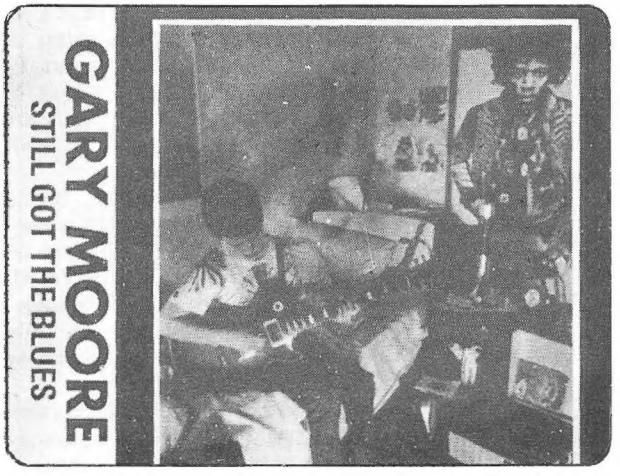

Gary Moore'un "Still Got The Blues" adlı albümü

Duysa
zaman denilen yengi
seni
neden sevdiğimi

Dilleri avutamaz
gerçek denen sesi

Dargın arkadaşlıklar
Boş inançlar
çağın geçişi
dökülen saatler kadar

Evlen diyorsun
kadın denilen yoklukla
Anla ki ipliğin
Eksildikçe, senin yorgunluğun kadar!

M. Özer CİRAVOĞLU

SANAT HABERLERİ

Konser: **İhsan Eyüboğlu** yönetimindeki **Trabzon Belediyesi Türk Halk Müziği Korusu,** Halk Müziğimizin büyük ismi **Mehmet Erenler**'in konuk sanatçı olarak katılımı ile 30 Ocak 1993 günü akşamı **Hamamî - zâde İhsan Bey Kültür Merkezi Konser Salonunda** bir sanat gecesi düzenlediler. Programda Trabzon Belediyesi Türk Halk Müziği Korusunun toplu programı ile Halk Müziğimizin büyük ismi **Mehmet Erenler**'in solo konseri yer aldı.

Tiyatro: **Trabzon Devlet Tiyatrosu, Turgut Özakman'ın; Reşat Nuri Güntekin'in "Değirmen"** adlı romanından uyarlayarak yazdığı **"Sarıpınar 1914"** adlı oyununu 21 Ocak 1993 tarihinden itibaren sahnelemeye başladı. **Işık Toprak**'ın yönettiği oyun, Birinci Dünya Savaşı arifesinde, Osmanlı'nın çöküş sürecine girdiği günlerde, merkez - taşra kopukluğunu, taşra bürokrasininin yozlaşmasını, karamizah tonunda işliyor. Yönetmen yardımcılığını **Asuman Bora**'nın yaptığı oyunda sanatçı arkadaşlarımız **Hülya Kalebayır, Mesut Turan, Galip Erdal, Halil Ayan, Seda Yıldız, Burak Karaman, Ahmet Erkut, Fikret Urucu, Mete Şahinoğlu, Rüçhan Gürel, Volkan Ünal, Oktay Gözpınar, Ali Ersin Yenar** rol aldılar. Oyun, Şubat ayı boyunca Atapark Büyük Sahnede sergilenecek.

Gösteri: **Trabzon Fotoğraf Sanatçıları Derneği "Foto Forum"** Mahmut Goloğlu Kültür Merkezinde ikinci dia gösterisini düzenledi. 16 Ocak 1993 Cumartesi günü Saat: 14.00'de gerçekleştirilen gösteride, (Dergimiz sayfa ve kapak düzenlemelerini yapan) **M. Reşat Sümerkan "Kapadokya"** konulu dialarını sundu.

Toplantı: **Trabzon Müzik ve Halk Oyunları Derneği**'nin Olağan Genel Kurul toplantısı, 17 Ocak 1993 Pazar günü dernek lokalinde yapıldı. Gerekli katılımın olduğu genel kurul sonucu, halen iş başında olan yönetim kurulu tekrar işbaşına getirildi. Yönetim Kuruluna seçilen arkadaşlarımızı kutluyor, görevlerinde başarılar diliyoruz.

Söyleşi: **Trabzon Fotoğraf Sanatçıları Derneği "Foto Forum"** etkinlikleri içerisinde her ay düzenlenen **"Sanatlar"** adı altındaki söyleşide Ocak ayında **"Müzik"** sanatı konu edildi. 23 Ocak 1993 Cumartesi günü dernek lokalinde yapılan söyleşiye konuşmacı olarak K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü öğretmenlerinden arkadaşımız **Safa Olgun** katıldı. Soru - yanıt şeklinde gerçekleştirilen söyleşide özellikle, müziğin **sanatsal** ve **pedagojik** yönleri ele alındı.

Yarışma: Trabzon Belediyesi tarafından **"TMMOB - Mimarlar Odası Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışma Yönetmenliği"** kuralları içinde bölgesel ve tek kademeli olarak bir yarışma düzenlenmiştir. Yarışmanın konusu, Trabzon kenti sahil şeridinde Faroz balıkçı barınağı ile Ayasofya kavşağı arasındaki doldurulmuş alanın halkın kullanımına açık rekreasyon amaçlı düzenlenmesi ve iki ucunda iki adet lokanta, Gençlik Merkezi (Diskotek) projelerinin elde edilmesidir.

Yarışmanın jüri üyelerini **Prof. Dr. Erdem Aksoy, Doç. Dr. Cengiz Eruzun, Doç. Dr. Mustafa Kandi, Yük. Müh. Mimar Atay Aktuğ, Yük. Müh. Mimar Taşkın Özer** oluşturmaktadır.

Trabzon Belediyesi Kültür Müdürlüğü'nce Ulusal düzeyde düzenlenen **"Çocuk Resimleri"** yarışması sonuçlandı. Üçüncü kez düzenlenen resim yarışması üç katagoride değerlendirildi. Birinci Katagoriyi oluşturan 7,8,9 yaş grubunda ilk üç dereceyi **1. Sermet Nalbantoğlu (Trabzon), 2. Beril Ninat (İzmir), 3. Feyyaz Özyazıcı (Trabzon)** paylaşdı. İkinci katagoriyi oluşturan 10,11 yaş grubunda **1. Songül Alemdar (Trabzon), 2. Neslihan Sar (Trabzon), 3. Sezen Gür (Trabzon)**; Üçüncü katagoriyi oluşturan 12,14 yaş grubunda **1. Ali Hikmet Değer (Trabzon), 2. Selay Magı Tuncer (Trabzon), 3. Nilgün Esin Aksoy (Trabzon)** arasında paylaşıldı. Derece alanlara **25 Şubatta, Hüseyin Kazaz Kültür Merkezinde** düzenlenecek bir törenle ödülleri verilecek. Ulusal çapta düzenlenen resim yarışması, gelecek yıllarda uluslararası düzeyde düzenlenecek.

MAVİ NOTA

Aylık

Müzik ve Sanat Dergisi

Sahibi : Sevilay BAYLAN
Genel Yayın Yönetmeni : Emel ŞİMŞEK
Gen. Yay. Yön. Yard. : Hülya ÖZMEN
Yazı İşleri Yönetmeni : M. Semih BAYLAN
Kapak, İç Düzenleme : M. Reşat SÜMERKAN

Sanat Danışmanları:
Ahmet ÖZER
Gündoğdu SANIMER
Suat KURTULDU
Selahattin GÜNDOĞDU

Basım Yeri: ESER OFSET Matbaacılık - Yayıncılık ve Ambalaj Sanayii
Zeytinlik Caddesi Cudibey İlkokulu yanı Tel: 215338 - TRABZON

İstanbul Temsilcisi : Osman Razi AKSU
Ankara Temsilcisi : Jale BOZKAYA
İzmir Temsilcisi : Melih GÜLER

Abone Koşulları : **Yıllık: 100.000 TL.**
Yurtdışı Abone : **50 DM.**
Yazışma Adresi : **P.K. 205 - 61004 - TRABZON**
Ederi: : **10.000 TL. (KDV dahil)**

Abone ederinin, Müfit Semih BAYLAN adına 731986 nolu postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra, dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktilo ile yazılması rica olunur.
Ürünler yayımlansın, yayımlanmasın geri verilmez.
(P.K. 205) Kod No.: 61004 - TRABZON